

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 131/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. apríla 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou JUDr. František Vavrač, advokát, Horná 51, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15 Co 194/2017 zo 14. novembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. februára 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED]

a [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 Co 194/2017 zo 14. novembra 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou vedenou na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 75/2005 okrem iného domáhali nahradenia prejavu vôle žalovaných ako predávajúcich v kúpnej zmluve z dôvodu porušenia predkupného práva sťažovateľov k nehnuteľnostiam prevádzaných [REDACTED] na manželov [REDACTED] zmluvou uzatvorenou 4. mája 2005.

Krajský súd na odvolanie sťažovateľov napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 12 C 75/2005-236 z 5. júna 2017, ktorým bola zamietnutá žaloba o nahradenie prejavu vôle. V odôvodnení svojho rozsudku krajský súd opodstatnenosť zamietnutia žaloby v podstate odôvodnil tým, že pokiaľ po uzavretí kúpnej zmluvy následne došlo k odstúpeniu od tejto kúpnej zmluvy (29. júna 2005) a k navráteniu veci do pôvodného stavu (a tým aj k odstráneniu porušenia predkupného práva), nie je podanie žaloby o nahradenie prejavu vôle predávajúcich dôvodné, lebo takúto žalobu možno podať len proti nadobúdateľovi spoluvlastníckeho podielu z kúpnej zmluvy, ktorou došlo k porušeniu predkupného práva. Odstúpením od kúpnej zmluvy sa vlastníčkou pôvodne prevádzaného spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach stala opäť [REDACTED], ich pôvodná vlastníčka (spoluvlastníčka). Pokiaľ žalovaní už nie sú spoluvlastníkmi prevádzaného podielu na nehnuteľnostiach, nie je voči nim opodstatnená žaloba o nahradenie prejavu ich vôle.

Sťažovatelia sa nestotožnili s rozsudkom krajského súdu z hľadiska správnosti právneho posúdenia veci, nedostatočného odôvodnenia rozsudku a arbitrárnosti jeho právnych záverov, ku ktorým v sťažnosti uviedli:

„Vo veci je nesporné, že uzavretím kúpnej zmluvy medzi [REDAKOVANÉ] a manželmi [REDAKOVANÉ] dňa 04.05.2005 došlo k porušeniu predkupného práva vo vzťahu k nám sťažovateľom, lebo sme boli obídení pri ponuke predkupného práva. Ako oprávneným z predkupného práva podľa § 140 Obč. zákona nám ponuka nebola od [REDAKOVANÉ] nikdy doručená. Následne po tom, ako sme sa dozvedeli o povolení vkladu vlastníckeho práva 01.06.2005, sme bez zbytočného odkladu naše právo uplatnili v zákonnej alternatíve, aby noví vlastníci uvedených podielov nám za rovnakých podmienok ponúkli odkúpenie nehnuteľností z dôvodu porušenia predkupného práva a toto uplatnené právo sme zaslali kupujúcim s návrhom kúpnej zmluvy a s požiadavkou na jej uzavretie, ktoré im bolo doručené 18.06.2005. Týmto doručením návrhu zmluvy s vykonanou voľbou práva z takého práva, ktoré sa dostalo do dispozície manželov [REDAKOVANÉ], vznikol nárok (ako právo žalovateľné). Ak takýto nárok vznikol, tak týmto nárokom boli uvedené osoby viazané. Táto viazanosť znamená, že boli povinní podľa jeho obsahu sa správať a boli povinní takúto zmluvu uzavrieť v tej lehote, aká im bola pri uplatnení práva z našej strany poskytnutá. Vznikom nároku vznikol zároveň medzi nami a uvedenými osobami záväzkovo-právny vzťah, obsahom ktorého bola povinnosť zmluvu uzavrieť. V čase vzniku nároku neexistovala žiadna relevantná prekážka, ktorá by bránila jeho vzniku alebo existencii. Ak takýto nárok vznikol a trval, mohol tento záväzkovo-právny vzťah zaniknúť len zákonným spôsobom. V ust. § 559 a 587 Obč. zák. sú uvedené spôsoby zániku záväzkov, ale ani jeden sa nemôže uplatniť k zániku nášho záväzku, z ktorého nárok vznikol.

Ak následne manželia [REDAKOVANÉ] odstúpili od kúpnej zmluvy s [REDAKOVANÉ], znamenalo to len reakciu na vzniknutý a existujúci záväzkovo-právny vzťah, ktorá mala z ich hľadiska obísť túto zaviazanosť. Tu treba zdôrazniť, že ich účelové konanie, ktorým bol prejav vôle odstúpiť od zmluvy s treťou osobou (nešlo o subjekt uplatňovaného záväzkovo-právneho vzťahu), malo za cieľ (účel) vyhnúť sa plneniu tej povinnosti, na ktorú boli zaviazaní.“

3. Na základe citovanej sťažnostnej argumentácie po konštatovaní vyčerpania všetkých opravných prostriedkov, ktoré im zákon na ochranu ich práv poskytoval, sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom vylovil, že:

„Krajský súd rozsudkom spis. zn. 15Co/194/2017-265, 6105212709, zo dňa 14.11.2017 porušil základné právo sťažovateľov vlastniť majetok a základné právo na ochranu majetku podľa čl. 20 ods.1 Ústavy SR, ďalej porušil právo na spravodlivý proces /na spravodlivé súdne konanie/ podľa čl. 46 ods.1 Ústavy SR a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu, spis. zn. 15Co/194/2017-265, 6105212709, zo dňa 14.11.2017, zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 325,40 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsať centov), ktorú je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. Františka Vavrača... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia...“

II.

4. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

9. Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu.

10. Podľa judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa možno domáhať v medziach a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (napr. III. ÚS 124/04).

11. Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy neznamena právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ho účelovo chápať tak, že jeho naplnením je len víťazstvo v súdnom spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

12. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve.

13. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

14. Ústavný súd uvádza, že v rámci svojej rozhodovacej činnosti musí mať na zreteli, že podstatou rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je posúdenie ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu, prípadne iného orgánu verejnej moci, a nie posudzovanie jeho právnej perfektnosti ani jeho prípadné „vylepšovanie“ (m. m. IV. ÚS 325/08, IV. ÚS 218/2010). Poslaním ústavného súdu nie je kontrola súdnej činnosti vo všetkých smeroch a aspektoch a skúmanie akejkoľvek nožnej nezákonnosti alebo procesného pochybenia, či dokonca zrejmej nesprávnosti, ktoré sa

v individuálnom konaní pred všeobecnými súdmi prípadne vyskytnú, ale výlučne posudzovanie konformity aktu aplikácie práva (v posudzovanej veci súdneho rozhodnutia) s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd teda nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto zásadne nemôže meritórne preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, pri vydaní ktorých súdy rešpektovali požiadavky vyplývajúce z obsahu základných práv ustanovených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu svojím vlastným názorom iba v prípade, ak by tento bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

15. Z uvedených téz ústavný súd vychádzal aj pri skúmaní možného zásahu do základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajského súdu.

16. Z obsahu sťažnosti možno vyvodit', že sťažovatelia v jadre namietajú, že ich zákonné predkupné právo na odpredaj (resp. kúpu) spoluvlastníckeho podielu konzumuje právo neskoršie, ktorým je právo na odstúpenie žalovaných (ako kupujúcich) od zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach (ďalej len „zmluva“), a preto ich právu mal dať súd aplikačnú prednosť, čo by zásadne ovplyvnilo výsledok sporu.

17. Úlohou ústavného súdu zásadne nie je posudzovať celkovú zákonnosť rozhodnutia, proti ktorému bola sťažnosť podaná, ale jeho úlohou pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je zistiť, či napadnutým rozhodnutím mohlo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd sťažovateľa. V tomto zmysle sa ústavný súd nezaobrá právnou argumentáciou všeobecných súdov, ale iba ústavnoprávnymi aspektmi konkrétnej veci (IV. ÚS 370/04).

18. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci a v súvislosti s podstatnou argumentáciou sťažovateľov (ktorí v sťažnosti namietali možnosť žalovaných odstúpiť od predmetnej kúpnej zmluvy z dôvodu ich skôr uplatneného práva na kúpu spoluvlastníckeho podielu z porušeného zákonného predkupného práva

a v tej súvislosti považovali napadnuté rozhodnutie krajského súdu za nedostatočne odôvodnené a nepresvedčivé, keďže v odôvodnení svojho rozhodnutia sa krajský súd nevenoval sťažovateľmi nastolenej argumentácii vzťahu konkurencie proti sebe stojacich dvoch práv, a to práva sťažovateľov na nahradenie prejavu vôle na jednej strane a práva odporcov na odstúpenie od kúpnej zmluvy) postupoval správne.

Ústavný súd v tejto súvislosti dáva sťažovateľom do pozornosti uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 725/2016 z 25. októbra 2016, ktorý dal sťažovateľom ústavnoprávnu odpoveď na skutkovo a právne zhodné otázky súvisiace s ochranou práv, porušenie ktorých namietajú.

19. Pokiaľ sa sťažovatelia ako oprávnení spoluvlastníci pri porušení predkupného práva nedovoľovali neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a Občianskeho zákonníka a domáhali sa (len) nadobudnutia prevedeného spoluvlastníckeho podielu podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ide o situáciu, keď platnosť zmluvy a jej právne účinky zostávajú zachované, čo samo osebe zakladá jednak právnu možnosť odstúpenia od takejto zmluvy a jednak možnosť uplatňovať zostávajúce nároky plynúce z porušenia predkupného práva vrátane oprávnenia domáhať sa nadobudnutia (odkúpenia) spoluvlastníckeho podielu za rovnakých podmienok, za akých došlo k jeho prevodu. Zrušením (ukončením) zmluvy v dôsledku odstúpenia (obdobne i dovolaním sa jej neplatnosti) ide o stav, keď zaniká efektívna možnosť dovoľávať sa práva na kúpu spoluvlastníckeho podielu podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka z porušenia zákonného predkupného v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka. Odstúpenie od zmluvy je totiž jedným z právnych nástrojov na dosiahnutie zrušenia zmluvy. Využitím práva odstúpiť od zmluvy dochádza k zániku záväzkov zo zmluvy a k naplneniu jednej z výnimiek zásady pacta sunt servanda. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach danej veci nenachádza žiadne relevantné dôvody, ktoré by z ústavnoprávneho hľadiska boli spôsobilé spochybniť imanentný záver krajského súdu, že po navrátení veci do pôvodného stavu („restitutio in integrum“) obnovením pôvodnej štruktúry vlastníckych (spoluvlastníckych) práv k nehnuteľnostiam spoluvlastníci, ktorých zákonné predkupné práva boli pôvodne porušené, sa už nemôžu úspešne domáhať na bývalých nadobúdateľoch predaja spoluvlastníckeho podielu.

20. Sťažovatelia namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (potvrdzujúcim) rozsudkom krajského súdu, ktorému vyčítali predovšetkým nedostatočné odôvodnenie rozsudku a z toho plynúce arbitrárne právne závery. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, III. ÚS 305/08).

21. Preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu však ústavný súd dospel k názoru, že známky zjavnej svojvôle nenesie a že z ústavnoprávneho hľadiska niet relevantného dôvodu na to, aby sa rozhodné závery napadnutého rozsudku, ktoré sú dostatočne odôvodnené, spochybňovali. Ústavný súd preto argumentáciu sťažovateľov nepovažuje za spôsobilú narušiť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu.

22. Ústavný súd nezistil žiadne ústavnoprávne vady napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré by odôvodňovali zásah do namietaného rozsudku krajského súdu v súlade s jeho právomocami, a preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

23. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napádaného rozhodnutia krajského súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práv alebo slobôd sťažovateľov (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. apríla 2018

